

กลยุทธ์การพัฒนานักศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการข้ามศาสตร์เพื่อสร้างความสมดุล
ระหว่างสายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้
Strategies for Developing Interdisciplinary Entrepreneurs to Achieve Balance
Between Science and Social Science Disciplines: A Case Study in Maejo
University

สุรัชย์ ศรีนรินทร์*

Surachai Srinorajan*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เลขที่ 63 หมู่ 4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290 ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Maejo University

63 Sansai-Phrao Road, Nongharn, Sansai District, Chiang Mai, 50290 Thailand

รับบทความ: 17 ตุลาคม 2568 ปรับปรุงบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2569 ตอรับตีพิมพ์บทความ: 22 เมษายน 2569

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การพัฒนานักศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการข้ามศาสตร์เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภายใต้งานวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม (กลุ่ม 2) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ รวมถึงเสนอแนะกลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการข้ามศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ด้วยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักศึกษา 420 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพ 33 คน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีปัจจัยภายในอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.36) มีจุดอ่อนสำคัญ คือ การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = 2.11) ขณะที่ปัจจัยภายนอกโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.24) โดยเฉพาะด้านการให้เงินสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = 1.53) ทั้งนี้ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง (t-test) พบว่า กลุ่มวิทยาศาสตร์ฯ ปัจจัยภายในมีการรับรู้ที่สูงในด้านการบริหารความเสี่ยง ปัจจัยภายนอก เช่น การให้เงินสนับสนุน และเครือข่ายตลาด กลุ่มมนุษยศาสตร์ฯ มีความโดดเด่น

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

อีเมล: surachaisrinorajan@gmail.com

ด้านแรงขับเคลื่อนภายใน เช่น มีความฝัน และ ความอดทน/ทุ่มเท ทั้งนี้งานวิจัยจึงเสนอได้ กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการข้ามศาสตร์เพื่อสร้างความสมดุล โดยเน้น การบูรณาการหลักสูตรข้ามศาสตร์ เพื่อเชื่อมโยงความคิดสร้างสรรค์ของสายสังคมฯ เข้ากับเทคโนโลยีและการจัดการความเสี่ยงของสายวิทย์ฯ รวมถึงการพัฒนากลไกเชิงโครงสร้าง เช่น การจัดตั้งกองทุน Startup Fund เพื่อแก้ไขจุดอ่อนด้านการเงินและเครือข่ายของทั้งสองกลุ่ม

คำสำคัญ

ทักษะผู้ประกอบการ, ระบบนิเวศนวัตกรรม, การพัฒนาผู้ประกอบการในมหาวิทยาลัย

Received: October 17, 2025

Revised: February 21, 2026

Accepted: April 22, 2026

Abstract

This study proposes strategies for developing undergraduate students into cross-disciplinary entrepreneurs to achieve a balance between science-based and social science-based competencies. Conducted under the research project “A Study of Entrepreneurial Ecosystems for Undergraduate Students in Technology Development and Innovation Promotion Universities (Group 2)”, the objectives were to examine internal and external environmental factors conducive to student entrepreneurship and to formulate strategic recommendations for fostering cross-disciplinary entrepreneurship within universities. A mixed-methods research design was employed, comprising quantitative data collected from 420 undergraduate students and qualitative data from 33 key informants. The findings reveal that, overall, students’ internal entrepreneurial factors were at a moderate level (Mean = 3.36), with risk management identified as a critical weakness at the lowest level (Mean = 2.11). External environmental factors were perceived to be at a low level overall (Mean = 2.24), particularly financial support, which was rated at the lowest level (Mean = 1.53). Comparative analysis using t-tests indicates that students in science-related disciplines reported higher perceptions of internal factors related to risk management, as well as external factors such as financial support and market networks. In contrast, students in humanities and social science disciplines demonstrated stronger internal motivational drivers, including having entrepreneurial aspirations and perseverance/dedication. Based on these findings, the study proposes cross-disciplinary entrepreneurship development strategies aimed at achieving balance between disciplines. Key recommendations include the integration of interdisciplinary

curricula that combine the creativity and social insight of social science disciplines with the technological competencies and risk management capabilities of science disciplines. Additionally, the development of structural support mechanisms—such as the establishment of a university-level Startup Fund—is recommended to address financial and networking constraints faced by students across both disciplinary groups.

Keywords

Entrepreneurial Skills, Innovation Ecosystem, Entrepreneurship Development in Universities

บทนำ (Introduction)

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้และบุคลากรด้านการเกษตรและเทคโนโลยีของประเทศ โดยจัดอยู่ในมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มการพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม ตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการเป็น “มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ” และยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้สู่ปีที่ 100 (พ.ศ. 2477–2577) ที่สร้างสังคมแห่งการ “กินดี” (Organic Live) “อยู่ดี” (Green Growth) และ “มีสุข” (Eco System) โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2561) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้ดำเนินโครงการ “พลิกโฉมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (Reinventing University)” อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างผลงานที่เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการควบคู่กับการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและทักษะการเป็นผู้ประกอบการในยุคเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม อีกทั้งยังมุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรสมัยใหม่ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม

ในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้ดำเนินโครงการ “พลิกโฉมมหาวิทยาลัย (Reinventing University)” อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (experiential learning) และการส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้เชิงพาณิชย์และเชิงสาธารณะได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และภาคชุมชน ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเชิงวิชาการเกี่ยวกับ “ระบบนิเวศนวัตกรรมของมหาวิทยาลัย” (University Innovation Ecosystem) ที่มองว่าการพัฒนานวัตกรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากตัวบุคคลเพียง

ลำพัง แต่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อม โครงสร้างสนับสนุน และความเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงประจักษ์จากผลการประเมินตนเองของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ตามระบบตัวชี้วัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา (U-Class) พบว่า ตัวชี้วัดด้าน “รางวัลด้านผู้ประกอบการ” และ “การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรกับภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรม” ยังอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะมีจำนวนนักศึกษาและบัณฑิตที่เป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับสูงก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาในเชิงสัดส่วนกลับพบว่า นักศึกษาที่ผ่านการอบรมหรือได้รับการส่งเสริมด้านการเป็นผู้ประกอบการมีเพียงร้อยละ 6.62 ของนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริง รวมถึงข้อจำกัดของระบบสนับสนุนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรมและผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง

ในเชิงวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเชิงนวัตกรรมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับนโยบายระดับชาติ โครงสร้างการบริหาร หรือผลลัพธ์ด้านนวัตกรรมในภาพรวม ขณะที่การศึกษาปัจจัยด้าน “สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา” ในระดับสถาบัน โดยเฉพาะมิติที่เชื่อมโยงนักศึกษา คณาจารย์ ศิษย์เก่า และระบบสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัย ยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยกลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านพันธกิจ อัตลักษณ์ และความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคการผลิตจริง

จากบริบทดังกล่าว จึงเกิดช่องว่างที่สำคัญ คือ การขาดองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่อธิบายได้อย่างเป็นระบบว่า สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยในมิติใดบ้างที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และผู้ประกอบการของนักศึกษาและบุคลากร และปัจจัยเหล่านี้ควรถูกพัฒนาและเชื่อมโยงกันอย่างไร เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถบรรลุบทบาทตามการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยได้อย่างแท้จริง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ให้ตอบสนองต่อบทบาทการเป็นมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในมิติของการพัฒนานักศึกษา บุคลากร และระบบสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงบูรณาการระหว่างบริบทเชิงนโยบาย แนวคิดเชิงวิชาการ และปัญหาเชิงประจักษ์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่สามารถยกระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ให้เป็นศูนย์กลางนวัตกรรมเกษตรสมัยใหม่ที่สร้างทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าเชิงสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

- 1) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการระหว่างนักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2) เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Strategy) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อนของนักศึกษาแต่ละกลุ่มคณะ

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

- 1) นักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับนักศึกษากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระดับ ปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- 2) นักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับนักศึกษากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีระดับ ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการ

ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) หมายถึง กระบวนการหรือพฤติกรรมของบุคคลที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมีลักษณะของการริเริ่ม การคิดเชิงสร้างสรรค์ การรับความเสี่ยง และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Onuoha, 2007; Majid and Koe, 2012) แนวคิดนี้มีวิวัฒนาการจาก 4 สาขาวิชาหลัก คือ เศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา และการจัดการ ซึ่งแต่ละศาสตร์อธิบายมุมมองต่างกัน เช่น นักเศรษฐศาสตร์มองผู้ประกอบการในฐานะผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นักจิตวิทยามองว่าผู้ประกอบการคือผู้ที่มีแรงขับจากภายในและกล้ารับความเสี่ยง ขณะที่นักบริหารจัดการมองว่าคือผู้ที่สามารถสร้างธุรกิจใหม่ได้อย่างมีระบบและยั่งยืน อีกทั้ง Ardichvili et al. (2003, 105-123) และ Harms et al. (2009, 57-71) ชี้ว่าผู้ประกอบการคือผู้มุ่งแสวงหาและพัฒนาโอกาสทางธุรกิจ ส่วน Venkataraman (2002, 45-57) เน้นการจัดการความไม่แน่นอน การสร้างนวัตกรรม และการกระจายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน Longenecker et al. (2006, 167-183) และ Hatten (2006) เห็นว่าผู้ประกอบการคือผู้ที่กล้าเผชิญความเสี่ยง มีความคิดสร้างสรรค์ และมีเป้าหมายในความสำเร็จทางธุรกิจ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นหัวใจของการสร้างนวัตกรรมและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้ประกอบการ

ปัจจัยภายใน ที่เป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนบุคลิกภาพและศักยภาพภายในของผู้ประกอบการ โดยรวมถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ภาวะผู้นำ (Leadership) และความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ (Performance Intention) (Hatten, 2006; Bygrave and Zacharakis, 2010)

อีกทั้ง Bygrave and Zacharakis (2010) เสนอหลัก “10Ds” ของผู้ประกอบการ เช่น Dream, Decisiveness, Doers, Determination, Dedication, Devotion, Details, Destiny, Dollars และ Distribute ซึ่งสะท้อนถึงแรงบันดาลใจ ความมุ่งมั่น และความสามารถในการเปลี่ยนแนวคิดให้เกิดผลจริง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2565) ได้ขยายแนวคิดนี้ให้ครอบคลุมถึง 10 องค์ประกอบของผู้ประกอบการ ได้แก่ การเป็นนักบุกเบิก การลงมือทำ การรวบรวมปัจจัยการผลิต การตัดสินใจ การประสานงาน การนำเสนอ

นวัตกรรม การบริหารงบประมาณ การยอมรับความเสี่ยง การสร้างองค์กร และการสร้างความยั่งยืน ทั้งนี้ยังต้องมี “จิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ” ตามแนวคิดของ นารา กิตติเมธิกุล (2563, 334-349) ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การเห็นโอกาส การจัดการความเสี่ยง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นวัตกรรม ภาวะผู้นำ และความคิดเชิงบวก

ปัจจัยภายนอกในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการใหม่ (Entrepreneurial Ecosystem) โดยแนวคิดนี้พัฒนามาจากหลักระบบนิเวศธุรกิจ (Business Ecosystem) ของ Moore (1993, 75-86) ที่อธิบายว่าธุรกิจจะเติบโตได้ต้องอาศัยการเชื่อมโยงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย และ Mason and Brown (2014) ได้สรุปองค์ประกอบของระบบนิเวศผู้ประกอบการไว้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) นโยบายและภาครัฐ (Policy and Government) ที่เอื้อต่อการจดทะเบียน การลงทุน และการสร้างสตาร์ทอัพ 2) ทุนทางการเงิน (Financial Capital) เพื่อสนับสนุนการเริ่มต้นและขยายธุรกิจ 3) วัฒนธรรมและต้นแบบแห่งความสำเร็จ (Culture and Success Stories) ที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ 4) การสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนและภาคประชาสังคม (Support Professions) เช่น ศูนย์บ่มเพาะธุรกิจและโครงการที่ปรึกษา 5) ทุนมนุษย์และระบบการศึกษา (Human Capital) ที่เน้นการพัฒนาทักษะและนวัตกรรม และ 6) ตลาดและเครือข่ายธุรกิจ (Markets and Networks) ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้และขยายตลาดสู่สากล

ทั้งนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น วรุณี พันธภา และ จิระเสกข์ ตริเมธสุนทร (2565, 19-34) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความใส่ใจในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความมุ่งมั่นในความสำเร็จ มีอิทธิพลสูงต่อการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ส่วนของ จินตนา ปรีสพันธ์ และ กฤษณ์นัต วัฒนารงค์ (2564, 181-198) ได้สร้างกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่าคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ แรงจูงใจภายใน ภาวะผู้นำ ความสามารถในการจัดการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน

โดยสรุป ความเป็นผู้ประกอบการจึงไม่ได้หมายถึงเพียงการสร้างธุรกิจใหม่เท่านั้น แต่เป็นการผสมผสานระหว่าง “คุณลักษณะภายในของบุคคล” และ “สภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการเติบโต” ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกันอย่างสมดุลแล้ว จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ และการสร้างสังคมผู้ประกอบการที่ยั่งยืน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2565, นารา กิตติเมธิกุล, 2563; Mason and Brown, 2014)

แนวคิดความเป็นผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Entrepreneurship)

ความเป็นผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Entrepreneurship: IDE) เป็นแนวคิดที่สะท้อนการผสมผสานระหว่างการสร้างสรรค์ทางความคิดและการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านนวัตกรรมทั้งในรูปแบบสินค้า บริการ กระบวนการ และรูปแบบธุรกิจ โดยไม่ใช่เพียงการเริ่มต้นธุรกิจทั่วไป แต่

คือการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจด้วยองค์ความรู้ เทคโนโลยี และกลไกที่สร้างโอกาสในการเติบโตอย่างยั่งยืน ในบริบทไทยที่ศึกษาถึงพลังของนวัตกรรมต่อการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาองค์ประกอบของผู้ประกอบการ จากบทความผลกระทบและนโยบายที่สนับสนุนวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมของประเทศไทย: การประสานระบบนิเวศนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการของมหาวิทยาลัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ และเอกชน (Thawesaengskulthai et al., 2024) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลนักลงทุนและผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมกว่า 800 รายในประเทศไทย พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเติบโตเชิงนวัตกรรม คือ ทีมงานที่มีคุณภาพ ความเข้าใจใน Product-Market Fit และการสนับสนุนจากระบบนิเวศ (ecosystem) ระหว่างภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งตัวงานวิจัยนี้ได้เสนอกรอบแนวคิดในการเชื่อมต่อบริบท นวัตกรรมและผู้สนับสนุนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของ IDE ในประเทศไทย

ในมุมการปฏิบัติจริง ประสาน นันทะเสน (2565, 1-17) กล่าวว่า รูปแบบความสามารถทางนวัตกรรม ของธุรกิจสตาร์ทอัพไทย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถด้านนวัตกรรม คือ นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ และลักษณะผู้ประกอบการเอง ซึ่งทั้งหมดส่งผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของสตาร์ทอัพ นั่นคือยิ่งธุรกิจสร้างและจัดการนวัตกรรมได้ดีเท่าใด ผลลัพธ์ทั้งด้านรายได้และการเติบโตก็ยิ่งชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้แบบจำลองความสามารถทางนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นยังมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อีกด้วย ขณะที่ Pimsuwan et al., (2023, 141-157) ได้เสนอว่า พฤติกรรมเชิงผู้ประกอบการ เช่น ความพร้อมในการลองผิดลองถูก ความคิดริเริ่ม และความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มีผลเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญกับการทำให้ผลิตภัณฑ์ใหม่สามารถอยู่รอดในตลาด ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

ส่วนในบริบทของ ผู้ประกอบการเชิงสังคม (Social Entrepreneurs) งานวิจัยที่ศึกษา รูปแบบ นวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ก็สะท้อนแนวคิดนี้อย่างชัดเจน โดยพบว่านวัตกรรมในรูปของการปรับปรุงกระบวนการ ผลิตภัณฑ์ และเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยสร้างทั้งมูลค่าเชิงเศรษฐกิจและเชิงสังคมควบคู่กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด IDE ที่ไม่เพียงเน้นการเติบโตทางการเงินเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและระบบเศรษฐกิจโดยรวม (สุธาวัลย์ สัจจสมบูรณ์ และคณะ, 2567, 93-107)

สรุปได้ว่า แนวคิดความเป็นผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมในบริบทไทย เป็นการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้ นวัตกรรม และระบบสนับสนุนทั้งในระดับบุคคล (ผู้ประกอบการ), องค์กร และนโยบายของรัฐ โดยงานวิจัยที่ศึกษาในไทยชี้ว่าการสร้างนวัตกรรมไม่ใช่เรื่องของเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะการจัดการ ความร่วมมือเชิงระบบนิเวศ และการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการสามารถขยายผลจากไอเดียสู่การเติบโตที่แท้จริงได้อย่างยั่งยืนในบริบทเศรษฐกิจของประเทศไทย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

งานวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ไปยังกลุ่มเป้าหมาย 3 ส่วน คือ นักศึกษา คณาจารย์ และศิษย์เก่า ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อให้ได้ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ กับขณะที่เปิดการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระดับปริญญาตรี ระหว่างปี 2564 ถึง 2568 ประกอบด้วยคณะต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 13 คณะ

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และการใช้สูตรการคำนวณของกลุ่มตัวอย่างตามหลักของทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความน่าเชื่อถือ ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 รวมจำนวนทั้งสิ้น 420 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ และ 33 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ดังตาราง

ตารางที่ 1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ระเบียบวิธีวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน
การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	นักศึกษา	10
	คณาจารย์ เจ้าหน้าที่	10
	ศิษย์เก่า	10

ตารางที่ 2 ประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ระเบียบวิธีวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	N
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
	คณะวิทยาศาสตร์	1,574	30
	คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ	515	20
	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม	480	20
	คณะผลิตกรรมการเกษตร	2,604	40
	คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร	864	20
	คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี	1,063	20
	วิทยาลัยพลังงานทดแทน	878	20
	กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์		
	คณะบริหารธุรกิจ	4,784	70
	คณะศิลปศาสตร์	1,260	30
	คณะสารสนเทศและการสื่อสาร	1,322	30
	คณะพัฒนาการท่องเที่ยว	1,042	30
	คณะเศรษฐศาสตร์	979	20
	วิทยาลัยบริหารศาสตร์	1,356	30
	รวมทั้งสิ้น	18,721	400

ข้อมูล ณ วันที่ 20 มกราคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ โดยการใช้ประเด็นหรือคำถามแนว มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการกับประชากรกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 20 ข้อ และ 2) แบบสอบถาม โดยการใช้ประเด็นคำถามเพื่อถามความคิดเห็น ด้วยแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended questionnaire) จำนวน 70 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องรายข้อคำถาม พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.82 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมุ่งเน้นให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถสะท้อนมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม และใช้แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 นักศึกษา กลุ่มที่ 2 คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ กลุ่มที่ 3 ศิษย์เก่า แล้วนำข้อมูลไปสังเคราะห์เพื่อออกแบบสอบถาม ไปยังประชากรกลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ประชากรศาสตร์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการ ส่วนที่ 3 ปัจจัยภายนอกในด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมบุคลิกภาพและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ได้ใช้กระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลและการเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์แบบผสมผสาน (Mixed Methods Integration) โดยเริ่มต้นจากการนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (นักศึกษา คณาจารย์ ศิษย์เก่า) มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างเป็นระบบ โดยคณะผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นทำการอ่านข้อมูลซ้ำหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของเนื้อหา ก่อนทำการกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) จากถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จัดกลุ่มรหัสข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันให้เป็นหมวดหมู่ (Categories) และสังเคราะห์เป็นประเด็นหลัก (Themes) เพื่อค้นหารูปแบบการอธิบาย (Patterns) และประเด็นร่วมที่สะท้อนถึงปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ รวมถึงมุมมองและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม จากนั้น จึงทำการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงปริมาณที่แสดงระดับความคิดเห็นเชิงสถิติ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ให้การคำนวณค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบบรรยาย

2) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) กับข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนประสบการณ์และมุมมองของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความครอบคลุมทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเห็นต่อปัจจัยความเป็นผู้ประกอบการ
4.21-5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง ระดับมาก
2.61-3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง ระดับน้อย
1.00-1.80	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงปริมาณ (t-test) เผยให้เห็น "ความเหลื่อมล้ำของการสนับสนุนจากภายนอก" โดยนักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการรับรู้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเครือข่ายตลาดที่สูงกว่ากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยการสังเคราะห์เชิงคุณภาพที่ระบุว่า การจัดสรรทรัพยากรของมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มสอดคล้องกับพันธกิจกลุ่ม 2 ที่เน้นเทคโนโลยีสูงกว่า ดังนั้น การบูรณาการข้อมูลทั้งสองรูปแบบจึงนำไปสู่ข้อสรุปเชิงรูปธรรมที่ว่า การพัฒนาผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัย กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Entrepreneurial Strategy) เพื่อเสริมจุดแข็งของแต่ละศาสตร์ (แรงจูงใจและความฝันของสายสังคมฯ กับทักษะการจัดการความเสี่ยงของสายวิทย์ฯ) และแก้ไขจุดอ่อนเชิงโครงสร้างด้านปัจจัยภายนอกให้เกิดความสมดุลและเท่าเทียมกัน

ผลการวิจัย (Results)

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

จากการศึกษานักศึกษาในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มจำแนกตามศาสตร์การสอน ได้แก่ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม แหล่งรายได้ อาชีพของผู้ปกครอง ความต้องการประกอบอาชีพในอนาคต ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีรายได้ที่หมายถึงการได้มาจากผู้ปกครองและการหารายได้ระหว่างเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 47.6 รองลงมาคือรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 39.8% แสดงถึงการพึ่งพิงรายได้จำกัด ในส่วนของแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการสนับสนุนทางการเงินจากครอบครัว ร้อยละ 66.9 รองลงมา คือ ทุนการศึกษา เช่น กยศ. หรือทุนอื่น ๆ ร้อยละ 29% และมีการหารายได้พิเศษ เพียงร้อยละ 4% ซึ่งมาจาก การทำงานพาร์ทไทม์ หรือกิจกรรมเสริมรายได้อื่น ๆ หากมองไปยังอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า อาชีพของผู้ปกครองที่พบมากที่สุด คือ เจ้าของธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 41.2 ลูกจ้างทั่วไป ร้อยละ 26.7 พนักงานรัฐและเอกชน ร้อยละ 14% เกษตรกรรม ร้อยละ 13.6 และข้าราชการ ร้อยละ 4.5 ตามลำดับ แต่ทั้งนี้เมื่อสอบถามถึงอนาคตของนักศึกษาในความต้องการประกอบอาชีพ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะประกอบธุรกิจด้วยตนเองในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมาคือ ทำงานเป็นพนักงานรัฐและเอกชน ร้อยละ 37.4 ส่วนการสืบสานธุรกิจต่อจากครอบครัว มีเพียงร้อยละ 9.5 ซึ่งทำให้เห็นว่า นักศึกษามีความต้องการในการประกอบอาชีพตามครอบครัวน้อย ทั้งนี้เมื่อสามารถแบ่งผลการวิจัยออกตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ ระหว่างนักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลการพัฒนานักศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการ

จากการศึกษาที่ได้มีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อหาประเด็นร่วมและความแตกต่างในความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล แล้วสังเคราะห์เป็นสาระสำคัญซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยภายในที่เป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ จากนั้นก็นำมาเป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended questionnaire) แบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการ

จากการศึกษา ปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการที่นักศึกษามีอยู่ในปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน โดยรวมพบว่า นักศึกษามีภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.36 ซึ่งพิจารณาแยกตามประเด็นแล้ว ปัจจัยภายในที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) (Mean =3.7457) ความสามารถในการจัดการทรัพยากร (General Management) (Mean =3.9133) มีความฝัน (Dream) (Mean=4.1371) 7) มีความอดทนทำงานเชิงรุก มีความทุ่มเทร่างกายและใจ (Devotion) (Mean =4.0762) ส่วนปัจจัยภายในที่มีระดับน้อย คือ การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) มีค่าเฉลี่ยเพียง 2.1088 ดังตาราง

ตารางที่ 3 ปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการ

ปัจจัยภายใน	Mean	S.D.	แปลผล
มุ่งแสวงหาการพัฒนาโอกาส (recognition)	2.5510	.62865	ปานกลาง
ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)	3.7457	.71633	มาก
การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)	2.1088	.71094	น้อย
ความสามารถในการจัดการทรัพยากร (General Management)	3.9133	.70370	มาก
ภาวะผู้นำ (Leadership)	2.9670	.71637	ปานกลาง
มีความฝัน (Dream)	4.1371	.72478	มาก
มีความอดทนทำงานเชิงรุก มีความทุ่มเทร่างกายและใจ (Devotion)	4.0762	.63299	มาก
รวมปัจจัยภายใน	3.3570	.59934	ปานกลาง

ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ

จากการศึกษา ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน โดยภาพรวมพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเพียง 2.244 โดยพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ตั้งแต่นโยบายและภาครัฐ (policy and government) (Mean =2.1418) การให้เงินสนับสนุนผู้ประกอบการ (financial capital) (Mean = 1.5318) การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ (support professions) (Mean =2.0614) การตลาดในการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและลูกค้า (markets and networks) (Mean =1.7224) แต่ในโอกาสของสภาพแวดล้อมภายนอกที่สามารถเป็นปัจจัยหนุนเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมได้ คือ วัฒนธรรมและบุคคลต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ประกอบการ (culture and success stories) อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยที่ 3.6114 และทุนมนุษย์ ระบบการศึกษา และโอกาสการพัฒนาทักษะของแรงงาน (human capital, educational institutions and labor) (Mean =3.6072) ดังตาราง

ตารางที่ 4 ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ

ปัจจัยภายนอก	Mean	S.D.	แปลผล
นโยบายและภาครัฐ (policy and government)	2.1418	.71970	น้อย
การให้เงินสนับสนุนผู้ประกอบการ (financial capital)	1.5318	.79066	น้อย
วัฒนธรรมบรรทัดฐานและบุคคลต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ประกอบการ (culture and success stories)	3.6114	.71613	มาก
การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ (support professions)	2.0614	.69608	น้อย
ทุนมนุษย์ระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน (human capital, educational institutions and labor)	3.6072	.74989	มาก
การตลาดในการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและลูกค้า (markets and networks)	1.7224	.83228	น้อย
รวมปัจจัยภายนอก	2.2442	.56604	น้อย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Strategy) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อนของนักศึกษาแต่ละกลุ่มคณะ

นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยได้มองเห็นถึงผลการศึกษาที่มีความแตกต่างกันระหว่าง นักศึกษากลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้นำข้อมูลมาศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มการศาสตร์การเรียนการสอน (t-test) พบว่า กลุ่มการศาสตร์การเรียนการสอนทั้ง 2 กลุ่ม มีความเหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

ปัจจัยภายใน ที่มีความไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ความสามารถในการจัดการทรัพยากร (General Management) และ ภาวะผู้นำ (Leadership)

ปัจจัยภายใน ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ มุ่งแสวงหาการพัฒนาโอกาส (Recognition) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีมากกว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีมากกว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่ที่อยู่ในระดับปานกลาง มีความฝัน (Dream) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีน้อยกว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความอดทนทำงานเชิงรุก มีความทุ่มเทร่างกายและใจ (Devotion) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีน้อยกว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปัจจัยภายนอก ที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ได้แก่ นโยบายและภาครัฐ (policy and government) การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ (support professions) ทุนมนุษย์ระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน (human capital, educational institutions and labor) และวัฒนธรรมบรรทัดฐานและบุคคลต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ประกอบการ (culture and success stories)

ปัจจัยภายนอก ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ การให้เงินสนับสนุนผู้ประกอบการ (financial capital) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีมากกว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การตลาดในการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและลูกค้า (markets and networks) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีมากกว่า กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังตาราง

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มการศาสตร์การเรียนการสอน (t-test)

ปัจจัย	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี			มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์		
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล
มุ่งแสวงหาการพัฒนาโอกาส (recognition)	3.5587	.58329	มาก	2.6515	.63819	ปานกลาง
ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)	3.8936	.67698	มาก	3.5861	.72497	มาก
การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)	2.8459	.68109	ปานกลาง	1.6020	.72235	น้อย
ความสามารถในการจัดการทรัพยากร (General Management)	4.1110	.58046	มาก	3.7000	.76184	มาก
ภาวะผู้นำ (Leadership)	2.9991	.62498	ปานกลาง	2.7248	.78028	ปานกลาง
มีความฝัน (Dream)	3.2807	.55324	ปานกลาง	3.9822	.84740	มาก
มีความอดทนทำงานเชิงรุก มีความทุ่มเทร่างกายและใจ (Devotion)	3.1835	.58719	ปานกลาง	3.9604	.66108	มาก

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มการศาสตร์การเรียนการสอน (t-test) (ต่อ)

นโยบายและภาครัฐ (policy and government)	2.0303	.70312	น้อย	2.4802	.69433	น้อย
การให้เงินสนับสนุนผู้ประกอบการ (financial capital)	3.7183	.72056	มาก	1.3307	.81500	น้อย
วัฒนธรรมบรรทัดฐานและบุคคลต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ประกอบการ (culture and success stories)	3.8679	.66136	มาก	3.7475	.76764	มาก
การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ (support professions)	2.2844	.61309	น้อย	2.0366	.77655	น้อย
ทุนมนุษย์ระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน (human capital, educational institutions and labor)	3.8835	.75751	มาก	3.7248	.73456	มาก
การตลาดในการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและลูกค้า (markets and networks)	3.8523	.83209	มาก	3.5812	.81127	มาก

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

ผลการวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการและปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม (กลุ่ม 2) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการ ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า นักศึกษามีปัจจัยภายในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีปัจจัยที่มีการรับรู้ในระดับมาก ได้แก่ มีความฝัน (Dream) และ มีความอดทนทำงานเชิงรุก มีความทุ่มเทร่างกายและใจ (Devotion) ซึ่งมีเพียงบางปัจจัยที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ (10Ds) ของ Bygrave & Zacharakis (2010) นอกจากนี้ นักศึกษายังมีคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) และ ความสามารถในการจัดการทรัพยากร (General Management) อยู่ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้ประกอบการที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม ของ นารา กิตติเมธี

กุล (2563) และผลการศึกษาของ วรวิทย์ พันธนา และ จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร (2565, 19-34) ที่ได้ศึกษาถึงคุณสมบัติที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์และรูปแบบการสร้างนวัตกรรม ส่วนในด้านการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) อยู่ในระดับน้อย ทำให้มีความแตกต่างจากแนวคิดที่ระบุว่าผู้ประกอบการต้องเผชิญกับความเสี่ยงตามนิยามของ Longenecker et al. (2006, 167-183) และ Hatten (2006) ซึ่งอาจทำให้เป็นปัจจัยสู่การยอมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งการบริหารความเสี่ยงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ และเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการทำธุรกิจ (Venkataraman, 2002; นารา กิตติเมธิกุล, 2563; ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์ และ ปิยะวิทย์ ทิพรส, 2564)

ปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการ โดยภาพรวมพบว่าสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการอยู่ในระดับ น้อย โดยเฉพาะปัจจัยด้าน การให้เงินสนับสนุนผู้ประกอบการ (financial capital) และ การตลาดในการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและลูกค้า (markets and networks) ที่มีการรับรู้ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดระบบนิเวศผู้ประกอบการของ Isenberg (2011) ซึ่งเสนอไว้ว่าการประกอบธุรกิจต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือ ในทางกลับกัน ปัจจัยภายนอกที่นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับ มาก คือ วัฒนธรรมบรรทัดฐานและบุคคลต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ประกอบการ (culture and success stories) และ ทุนมนุษย์ ระบบการศึกษา และโอกาสการพัฒนาทักษะของแรงงาน (human capital, educational institutions and labor) ซึ่งปัจจัยทั้งสองนี้เป็นปัจจัยหลักในระบบนิเวศผู้ประกอบการ

แต่ด้วยความแตกต่างของปัจจัยภายในและภายนอกของศาสตร์การเรียนการสอน 2 กลุ่ม ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความพร้อมและรับรู้ในด้าน การแสวงหาโอกาส และการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการนำเทคโนโลยีไปสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ได้ดีกว่า ในทางกลับกัน กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความโดดเด่นในด้านแรงขับเคลื่อนจากภายในคือ มีความฝัน ที่อยู่ในระดับมาก สิ่งนี้บ่งชี้ว่า นักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความรู้สึกว่าตนเองมีโอกาสเข้าถึง แหล่งเงินทุน และ เครือข่ายตลาด ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจในระดับที่สูงกว่า ซึ่งอาจเป็นผลมาจากพันธกิจของมหาวิทยาลัยกลุ่ม 2 ที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการร่วมมือเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมกับภาคธุรกิจ/อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลไกที่ส่งผลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการในกลุ่มนี้

สรุป (Conclusion)

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เชิงประจักษ์ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ศาสตร์การเรียนการสอน กับ การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการของนักศึกษา โดยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อการสร้างผู้ประกอบการมิได้ส่งผลต่อผู้เรียนทุกกลุ่มในลักษณะเดียวกัน หากแต่มีความแตกต่างเชิงโครงสร้างระหว่างนักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งองค์ความรู้นี้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัยโดยตรง กล่าวคือ ผลการเปรียบเทียบทำให้

เข้าใจว่า กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีจุดแข็งด้านทักษะเชิงวิเคราะห์ การจัดการทรัพยากร และการบริหารความเสี่ยง ขณะที่กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีจุดเด่นด้านแรงขับเคลื่อนภายใน ความฝัน และความมุ่งมั่นทุ่มเท แต่ยังคงขาดทักษะเชิงกลยุทธ์บางประการและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรสนับสนุนจากภายนอก นอกจากนี้ งานวิจัยยังสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเชิงระบบ โดยสะท้อนให้เห็นว่า “ความเหลื่อมล้ำของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการ” มิได้เกิดจากศักยภาพของนักศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่มีรากฐานมาจากการจัดสรรทรัพยากร กลไกสนับสนุน และทิศทางเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับพันธกิจด้านเทคโนโลยีมากกว่าสังคมศาสตร์ องค์ความรู้นี้ช่วยอธิบายเชิงลึกถึงข้อจำกัดของการใช้แนวทางส่งเสริมผู้ประกอบการแบบ “หนึ่งกลยุทธ์ใช้ได้กับทุกศาสตร์” และนำไปสู่ข้อค้นพบสำคัญว่า การพัฒนาผู้ประกอบการในบริบทมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องออกแบบกลยุทธ์ที่คำนึงถึงความแตกต่างเชิงศาสตร์อย่างเป็นระบบ

ในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 งานวิจัยได้นำองค์ความรู้จากผลการเปรียบเทียบดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นแนวคิด “กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการข้ามศาสตร์” ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการที่เสนอให้เชื่อมโยงจุดแข็งของแต่ละศาสตร์เข้าด้วยกัน กล่าวคือ การผสมผสานแรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ และจิตวิญญาณผู้ประกอบการจากสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เข้ากับทักษะด้านเทคโนโลยี การจัดการ และการบริหารความเสี่ยงของสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควบคู่กับการพัฒนากลไกเชิงโครงสร้าง เช่น ระบบเงินทุนและเครือข่ายภายนอก เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของปัจจัยภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม โดยสรุป งานวิจัยนี้ไม่ได้เพียงอธิบายระดับของปัจจัยที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ได้ยกระดับความเข้าใจไปสู่การมอง “ผู้ประกอบการข้ามศาสตร์” ในฐานะผลลัพธ์ของการออกแบบระบบการเรียนรู้และระบบสนับสนุนอย่างสมดุล องค์ความรู้ที่ได้จึงมีคุณค่าเชิงทฤษฎีในการเติมเต็มช่องว่างของการศึกษาด้านผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษา และมีคุณค่าเชิงนโยบายในการเป็นกรอบแนวทางใหม่ให้มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนากลยุทธ์การสร้างผู้ประกอบการที่สอดคล้องกับบริบท ความหลากหลายของศาสตร์ และเป้าหมายการพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2561). แผนแม่บทการเปลี่ยนผ่านมหาวิทยาลัยแม่โจ้ครบ 100 ปี จาก 2477 สู่ 2577 [PDF].
https://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25610314144632_144668.pdf
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2565). 10 องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการ Entrepreneurship.
https://agro-industry.rmuts.ac.th/agro/project_agro/ch_4/rf_527.html

- จินตนา ปรีสุพันธ์ และ กฤษณ์ วัฒนารงค์. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรม ความเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น. *วารสารมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(1), 181-198. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/244820>.
- นารา กิตติเมธิกุล. (2563). แนวคิดการพัฒนาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 25(3), 334-349. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/247621>
- ประสาน นันทะเสน. (2565). การพัฒนารูปแบบความสามารถทางนวัตกรรม ของธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย. *วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 1-17. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/BJBM/article/view/256611>
- วรุฒิ พันธภา และ จิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะต่อการเป็นผู้ประกอบการ กับคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์)*, 8(1), 19-34. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SB_Journal/article/view/249862
- ศิวนันท์ ศิวพิทักษ์ และ ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2564). การเป็นผู้ประกอบการในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล . *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35(3), 98–113. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_Suthiparithat_Journal/article/view/254770
- สุธาวัลย์ สัจจสมบูรณ์, ภูษณิศา เตชเถกิง, ปรีดา ศรีนฤวรรณ และจักรพงษ์ สุขพันธ์. (2567). รูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารธรรมศาสตร์*, 43(2). 93-107. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tujo/article/view/275227>
- Ardichvili, A., Cardozo, R., & Ray, S. (2003). A Theory of Entrepreneurial Opportunity Identification and Development. *Journal of Business Venturing*, 18(1), 105-123. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(01\)00068-4](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(01)00068-4).
- Bygrave, W. D., & Zacharakis, A. (2010). *Entrepreneurship* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Harms, R., Schulz, A., Kraus, S., & Fink, M. (2009). The conceptualisation of 'opportunity' in strategic management research. *International Journal of Entrepreneurial Venturing (IJEV)*, 1(1), 57-71. <https://doi.org/10.1504/IJEV.2009.023820>
- Hatten, T.S. (2006). *Small Business Management: Entrepreneurship and Beyond* (3rd Ed). Boston: Houghton Mifflin.
- Isenberg, D. (2011). The Entrepreneurship Ecosystem Strategy as a New Paradigm for Economic Policy: Principles for Cultivating Entrepreneurship. Institute of International and European Affairs, Dublin, Ireland, 12 May 2011, 1-13.

- Longenecker, J. G., Moore, C. W., Petty, J. W., Palich, L. E., & McKinney, J. A. (2006). Ethical attitudes in small businesses and large corporations: Theory and empirical findings from a tracking study spanning three decades. *Journal of Small Business Management*, 44(2), 167-183. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-627X.2006.00162.x>
- Majid, I.A. & Koe, W.L. (2012) “Sustainable Entrepreneurship (SE): A Revised Model Based on Triple Bottom Line (TBL).” *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2(6): 293-310.
https://www.researchgate.net/publication/268188411_Sustainable_Entrepreneurship_SE_A_Revised_Model_Based_on_Triple_Bottom_Line_TBL
- Mason, C., & Brown, R. (2014). Entrepreneurial Ecosystems and Growth Oriented Entrepreneurship. *The Hague: OECD, LEED Programme; the Dutch Ministry of Economic Affairs*.
- Moore, J. F. (1993). Predators and prey: A new ecology of competition. *Harvard Business Review*, 71(3), 75-86.
https://www.researchgate.net/publication/13172133_Predators_and_Prey_A_New_Ecology_of_Competition
- Onuoha G.(2007). Entrepreneurship. *AIST International Journal* 10, 20-32.
- Pimsuwan, H., Phosaard, S., & Sungsanit, M. (2023). Effects of entrepreneurial behaviors and product innovation performance towards start-up business survival in Thailand. *Asian Administration & Management Review*, 6(2), 141-157.
<https://doi.org/10.14456/aamr.2023.26>
- Thawesaengskulthai, N., Chatmarathong, J., & Koiwanit, J. (2024). Innovation-driven entrepreneurship in Thailand: Policy implications and ecosystem development. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 13(1), Article 71.
<https://doi.org/10.1186/s13731-024-00371-x>.
- Venkataraman, S. (2002). Stakeholder Value Equilibration and the Entrepreneurial Process. *The Ruffin Series of the Society for Business Ethics*, 3, 45-57.
<https://doi.org/10.5840/ruffinx2002313>